

Βραβείο για την Πολιτιστική Κληρονομιά ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, EUROPA NOSTRA 2017

Αρχαία Καρθαία Κέας & Προμαχώνας Παλατιού Μεγάλου Μαγίστρου Ρόδου

Την Τετάρτη, 5 Απριλίου 2017, έγινε στις Βρυξέλλες η απονομή των βραβείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Πολιτιστική Κληρονομιά / Europa Nostra 2017. Τα Βραβεία Europa Nostra είναι η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή βράβευση στο χώρο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι 29 βραβευθέντες από 18 χώρες επιλέχθηκαν για το υποδειγματικό τους έργο στους τομείς της αποκατάστασης, της έρευνας, της μακροχρόνιας προσφοράς στον πολιτισμό καθώς και της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης. Στους νικητές συμπεριλαμβάνονται 2 εξαιρετικά έργα από την Ελλάδα: η αποκατάσταση της Αρχαίας Πόλης της Καρθαίας στην Κέα και του Προμαχώνα του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου στη Ρόδο. Ανεξάρτητη επιτροπή εμπειρογνομόνων έκρινε 202 συνολικά υποψηφιότητες, που υποβλήθηκαν από φορείς αλλά και ιδιώτες, από 39 ευρωπαϊκές χώρες, και επέλεξε τους νικητές.

Ο Tibor Navracsics, Ευρωπαίος Επίτροπος για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, τη Νεολαία και τον Αθλητισμό, ανέφερε τα εξής: «Συγχαίρω όλους τους νικητές. Τα επιτεύγματά τους αποδεικνύουν για άλλη μια φορά τη βαθιά δέσμευση πολλών Ευρωπαίων για τη διάσωση και τη σωτηρία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Τα έργα τους αναδεικνύουν τον σημαντικό ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς στις ζωές και στην κοινωνία μας. Ιδιαίτερα σήμερα που η Ευρώπη αντιμετωπίζει πολλές και μεγάλες κοινωνικές προκλήσεις, ο πολιτισμός έχει ρόλο ζωτικής σημασίας, να μας βοηθήσει να ευαισθητοποιήσουμε την κοινή μας ιστορία και τις κοινές μας αξίες και να ενθαρρύνουμε την ανεκτικότητα, την αμοιβαία κατανόηση και την κοινωνική ενσωμάτωση. Το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το 2018, θα αποτελέσει μια ιδανική ευκαιρία να επικεντρωθούμε σε εκείνα που μας ενώνουν ως Ευρωπαίους – την κοινή μας ιστορία, τον κοινό μας πολιτισμό και την κοινή μας κληρονομιά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συνεχίσει να υποστηρίζει το Βραβείο αυτό και άλλες δράσεις πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω του προγράμματος *Creative Europe*». Και επίσης ο Plácido Domingo, διάσημος τενόρος και πρόεδρος της Europa Nostra, δήλωσε: «Συγχαίρω θερμά τους φετινούς νικητές αλλά και όλους όσους κατέστησαν δυνατά αυτά τα εξαιρετικά έργα, με το αξιοθαύμαστο ταλέντο τους, την ιδιαίτερη αφοσίωση και τη μεγάλη γενναιοδωρία τους. Συμπεριλαμβάνονται τώρα

σε μια επίλεκτη ομάδα 450 περίπου βραβείων που έχουν απονεμηθεί από την Europa Nostra και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα τελευταία 15 χρόνια. Όλοι οι νικητές μας αποδεικνύουν ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί εργαλείο-κλειδί για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και μια Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς. Οι ηγέτες της ΕΕ θα πρέπει να αδράξουν την ιστορική ευκαιρία του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018 και να αναγνωρίσουν τα πολλαπλά οφέλη της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη θεμελιώδη αξία της στην προσέγγιση χωρών, κοινοτήτων και πολιτισμών στην Ευρώπη και πέρα από αυτήν».

Αρχαία Καρθαία

Το έργο αυτό, το οποίο διηύθυνε Επιστημονική Επιτροπή του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, προσφέρει στους επισκέπτες μια ματιά στο παρελθόν με τη συντήρηση, τη μερική αποκατάσταση και την ερμηνεία των καταλοίπων της αρχαίας πόλης της Καρθαίας στην Κέα. Η αρχαία Καρθαία, μια από τις τέσσερις πόλεις-κράτη της αρχαίας Κέας, στα Νοτιοανατολικά της, άνθισε στην Αρχαϊκή περίοδο και εγκαταλείφθηκε κατά την Ύστερη Αρχαιότητα, με αποτέλεσμα τόσο το φυσικό της περιβάλλον όσο και η ρυμοτομία της αρχαίας πόλης να διατηρηθούν αλώβητα, ως τις μέρες μας. Τα κατάλοιπα της πόλης, ναοί και δημόσια κτήρια, ταφές και οικίες, οδοί και κρήνες, είναι σήμερα προσβάσιμα μόνο

μέσω ενός πυκνού δικτύου λιθόστρωτων μονοπατιών και δια θαλάσσης.

Η απομόνωση της θέσης, που λειτούργησε καταλυτικά για την προστασία της, αποτέλεσε ιδιαίτερη πρόκληση για τις υποδειγματικές εργασίες αναστήλωσης, συντήρησης και ανάδειξης που πραγματοποιήθηκαν εκεί στο πλαίσιο του Γ'ΚΠΣ και του ΕΣΠΑ υπό τη διεύθυνση της Επιστημονικής Επιτροπής Μνημείων Κέας (ΤΔΠΕΑΕ, ΔΙΠΚΑ). Όπως επεσήμανε και η κριτική επιτροπή της Europa Nostra «Η εκτενής έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη θέση εμπλούτισε την κατανόηση εκ μέρους μας του πολιτισμού που αναπτύχθηκε σε αυτήν και έκανε προσβάσιμο αυτό που, πριν από την επέμβαση, ήταν σε μεγάλο βαθμό απρόσιτο. Η δημιουργία αυτού του αρχαιολογικού πάρκου για μία θέση του 5ου αι. π.Χ. αποτελεί ένα εξαιρετικό μάθημα για την ανακάλυψη και ανάδειξη του Κλασικού τοπίου στην Ευρώπη. Οι υπεύθυνοι του προγράμματος έχουν οξεία αντίληψη της σημασίας της θέσης και ανέκτησαν τον σύνδεσμο μεταξύ αστικού και φυσικού τοπίου, ο οποίος υπήρξε θεμελιώδης για την αρχαία κοινωνία που έζησε εδώ».

Προμαχώνας του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου

Το φιλόδοξο αυτό έργο διήρκεσε δέκα χρόνια και επικεντρώθηκε στην αποκατάσταση και την ανάδειξη του προμαχώνα του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου. Το σύνθετο αμυντικό συγκρότημα είχε μεγάλη ανάγκη φροντίδας όταν το έργο ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 2000, μετά την κατάρρευση μεγάλων τμημάτων της αυθεντικής λιθοδομής της ανατολικής πυροβολαρχίας του προμαχώνα, ο οποίος είχε ανακατασκευαστεί σε μεγάλο βαθμό κατά την Ιταλική περίοδο της Ρόδου, το πρώτο μισό του 20ού αι. Δυστυχώς οι επεμβάσεις, που πραγματοποιήθηκαν τότε και συμπεριέλαβαν τη δημιουργία ενός φυτωρίου κυπαρισσιών στον πυθμένα της τάφρου καθώς και μιας νέας διάταξης πρόσβασης στην πυροβολαρχία, φαίνεται ότι επιβάρυναν τις ήδη ανεπαρκείς θεμελιώσεις και οδήγησαν σε αποδιοργάνωση τμημάτων των τειχών. Η κατασκευή περιήλθε σε κίνδυνο σοβαρής περαιτέρω κατάρρευσης, η οποία με τη σειρά της απειλήσε άλλες

σημαντικές μεσαιωνικές κατασκευές που αναπτύσσονται στις διαδοχικές στάθμες του παλατιού.

Οι εργασίες αποκατάστασης υλοποιήθηκαν από την Επιστημονική Επιτροπή των Μνημείων της Μεσαιωνικής Πόλης του Υπουργείου Πολιτισμού, στο πλαίσιο των σχετικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων χρηματοδότησης, για την αντιμετώπιση της απειλής της κατάρρευσης και είχε στόχο να αναδείξει την αμυντική λειτουργία του προμαχώνα και να ενισχύσει τις επικίνδυνες κατασκευές και τοιχοποιίες. Εκτός από την ενίσχυση της κατασκευής του Προμαχώνα, το έργο είχε σαφή στόχο τη μετατροπή της περιοχής σε έναν κατάλληλο δημόσιο χώρο για πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο συγκρότημα του μουσειακού-συνεδριακού κέντρου του Παλατιού του Μεγάλου Μαγίστρου.

Η ολοκληρωμένη προκαταρκτική έρευνα στον Προμαχώνα έχει οδηγήσει στην αποκάλυψη σημαντικών νέων στοιχείων και στον εμπλουτισμό των γνώσεων σχετικά με διάφορες περιόδους της ιστορίας της Ρόδου. Καθοδήγησε την εκπόνηση επιστημονικών μελετών με νέα στοιχεία σχετικά με τον Κολοσσό της Ρόδου, τη βυζαντινή Ακρόπολη, την ύπαρξη της βόρειας πτέρυγας του παλατιού που είχε καταρρεύσει κατά την Οθωμανική περίοδο και τον τρόπο με τον οποίο τα διαμερίσματα του Μεγάλου Μαγίστρου επικοινωνούσαν με τον κήπο. Αυτό το χαρακτηριστικό του έργου εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από την κριτική επιτροπή, η οποία σχολίασε ότι: «με την προσπάθεια συστηματικής αρχαιολογικής έρευνας και τεκμηρίωσης έχουν ανακτηθεί αποτελεσματικά πολλά στοιχεία που είχαν χαθεί σε αυτόν το χώρο εξέχουσας πολιτιστικής κληρονομιάς, το κομβικό σημείο της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου».

«Το έργο έχει αναδείξει αυτό το σημαντικό τμήμα της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της πόλης της Ρόδου και βοήθησε να ανακτηθεί η τοπογραφία στη θέση του φρουρίου. Έχει επίσης δημιουργήσει ένα νέο χώρο δημόσιων δραστηριοτήτων, επισφραγίζοντας το καθεστώς του Παλατιού ως κέντρου εκδηλώσεων στην πόλη», ανέφερε η κριτική επιτροπή.

Πηγή

EU Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Awards